ΟΜΑΔΑ Δ

ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΜΗΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Το πρωί τράβηξα μόνος μου στο μοναστήρι, που βρίσκονταν πάνω στο βουνό, καμιά μισή ώρα έξω απ’ το χωριό. Ήταν κι αυτό ερειπωμένο. Μονάχα το μπροστινό και λίγο απ’ το πλάι του στέκονταν ακόμα, έτοιμο κι αυτό να πέσει. Από τη μισογκρεμισμένη πόρτα του μπήκα μέσα. Οι καλόγεροί του σα να κοιμούνταν. Τα κελάρια του γεμάτα, οι καναπέδες του στρωμένοι. Απ’ τα παραθυράκια του έβλεπα πέρα τα μαύρα βουνά, σαν κύματα που με κύκλωναν. Πατήματα δεν ακούονταν στις πλάκες της αυλής που ’ταν σκεπασμένες από αγριόχορτα και φύλλα. Η νύχτα έφτανε βουβή. Μονάχα το ρυάκι μουρμούριζε. Όταν το νυχτοπούλι άρχιζε τα ουρλιαχτά του, αποτραβιόμουνα στη φωτιά του τζακιού μου

Το μοναστήρι είχε πολλά παλιά πράγματα. Το πιο πολύτιμο ήταν ένα κομμάτι, από το τέμπλο της εκκλησιάς. Απάνω του ήταν ζωγραφισμένοι οι **«δώδεκα μήνες»** που έδειχναν τη ζωή του τόπου, τον καιρό που ζωγραφίστηκαν. Μιλούσαν για το λαό, όπως ήταν τότε, με τους άρχοντές του, τις δουλειές του και τις συνήθειές του:

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Ιανουάριος: Είναι νύχτα ακόμα. Μέσα στο κατάκλειστο σπίτι, η παλιά αρχόντισσα με τα νυχτικά της, τα σγουρά μαλλιά της αχτένιστα χυμένα στους ώμους της, κάθεται στην πολυθρόνα συρμένη δίπλα στο τζάκι. Δυο υπηρέτριες όρθιες την υπηρετούνε. Η μια μόλις μπαίνει κουβαλώντας ένα χοντρό κούτσουρο. Η άλλη φεύγει από μπροστά της σαστισμένη. Η κυρά της ανασηκωμένη στο κάθισμα, της φωνάζει θυμωμένα. Βιάζεται να ετοιμαστεί για την εκκλησία της.

Οι γεωργοί ανοίγουν λάκκους γύρω από τα δέντρα για να δεχτούν περισσότερη βροχή ή τα ασβεστώνουν.

Φυτεύουν τα φυλλοβόλα δέντρα (κερασιά, βυσσινιά, βερικοκιά, ροδακινιά).

Κλαδεύουν τα ελαιόδεντρα και αρχίζουν το άρμεγμα των προβάτων.

Φεβρουάριος: Ο χωρικός κατεβάζει τα βόδια του με το βοδαμάξι του να τα πουλήσει. Κάποιος τα χτυπά από πίσω να προχωρήσουν. Το μεγάλο κολώνει μουγκρίζοντας. Το μικρό ακολουθεί φοβισμένο. Ο ζωέμπορας, ριγμένος βαριά πάνω στο ραβδί του, τα κοιτάζει λοξά σα να τα ζυγιάζει. Τα κοιτάζει κι ο χωρικός, όπως τα σέρνει μπροστά του, για μια τελευταία φορά, λυπημένα…

Άλλοι **φυτεύουν πατάτες, κλαδεύουν τα αμπέλια και τα δέντρα τους και σβαρνίζουν τα χωράφια.**

ΑΝΟΙΞΗ

Μάρτιος: Μέσα στο πυκνό δάσος, μέσα στην αστέναχτη φύση, τ' όρνιο περνά ψηλά φωνάζοντας. Έπειτα, μες στη σιγαλιά, ακούγεται το χτύπημα του ξυλοκόπου. Δυο άντρες κόβουνε ξύλα. Η γυναίκα τα σηκώνει από χάμω με κόπο. Εδώ απάνω στα βουνά, που η ζωή είναι φτωχή με πολλά βάσανα, μονάχα τα νερά είναι μπόλικα και τα ξύλα…

Από την καλοκαιρία ή την κακοκαιρία των ημερών του Μάρτη οι γεωργοί ήξεραν να προβλέπουν την καλή ή την κακή σοδειά των φρούτων. **Το μήνα αυτό φυτεύουν κηπευτικά.**

Απρίλιος: Λιώσανε πια τα χιόνια. Τα κουδούνια των ζώων λαλούν γλυκά, τα ποτάμια κατηφορίζουν. Στις πολιτείες, σε κιόσκια χωμένα μέσα σε πρασινάδες, οι κοπέλες κόβουν τα πρώτα λουλούδια. Τ' αυλάκια, οι φράχτες κελαηδούν. Τ' αυτιά γεμίζουν από ήχους. Στο σπίτι, μέσα στην αυλή, η τριανταφυλλιά μεγάλωσε και σκάλωσε ως το παράθυρο. Από κει απλώνει η κοπέλα το χέρι και κόβει το πρώτο τριαντάφυλλο, για να στολίσει το κεφάλι…

Οι κανονικές βροχές του Απριλίου είναι ευεργετικές, γιατί **τώρα οι γεωργοί θα σπείρουν καλαμπόκια , ρεβίθια, τριφύλλι, ρύζι, βαμβάκι, θα φυτέψει μελιτζάνες, σπανάκι, καρπούζια, πεπόνια κλπ.** Έτσι με λαχτάρα περιμένει τη βροχή, που και τα σπαρτά θα μεγαλώσει και τα φρεσκοφυτεμένα θα βοηθήσει να ξεπεταχτούν.

Μάιος: Αυγή ακόμα, όλα είναι σκούρα και τ' ανήλια μέρη είναι σκοτεινά σα νύχτα. Το χορτάρι μόλις χρυσίζει στην πρώτη αχτίδα. Είναι η μέρα της Πρωτομαγιάς. Τ' αρχοντόπουλο πάει καβάλα για κυνήγι. Το σκυλί τρέχει μπροστά μυρίζοντας. **Οι γεωργοί μαζεύουν τα κεράσια**, που τόσο πολύ αρέσουν σε όλους μας.

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Ιούνιος: **Έφτασε το θέρος.** Ο κόσμος είναι χυμένος έξω στα χωράφια και δουλεύει**.** Όλη τη μέρα **θερίζουν, δεματίζουν**. Τα βράδια φτάνουνε κουρασμένα. Οι γυναίκες με τα γαϊδουράκια φεύγουν μονάχες για το χωριό. Οι άντρες κάθονται να φάνε κι ύστερα ξαπλώνουν δίπλα στα δεμάτια. Περνούν μεσάνυχτα κι ακόμα ακούς κουβέντες. Οι γκρεμνοί είναι γεμάτοι από μια χρυσαφένια ημεράδα. Όλα, θαρρείς, μαζί τους αγρυπνούν και ξαποσταίνουνε…

Ιούλιος: Ο άρχοντας, κρατώντας μπράτσο τη γυναίκα του, που δεν ξέχασε να πάρει μαζί της και το κανατάκι της, βγαίνει να δει τα κτήματά του. Οι δούλοι του δουλεύουν. **Αλωνίζουν τα στάρια και τα κριθάρια του.** Κουρασμένοι, δεν έχουν τον καιρό ούτε να τον κοιτάξουν. Παίρνει τότε κι αυτός κάτι απ' τα χέρια τους, τάχα να τους βοηθήσει…

Αύγουστος: Απ' το πρωί, **οι κοπέλες βγήκαν στ' αμπέλια να μαζέψουν τα πρώτα σταφύλια**. Άλλες πάλι **μαζεύουν τα γλυκά σύκα**. Στις πλαγιές τώρα ακούονται τα γέλια τους και τα χάχανά τους. Μέσα στην πόλη ακούονται, πάλι, άλλοι χαρούμενοι κρότοι.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Σεπτέμβριος: **Τα σταφύλια κουβαλήθηκαν** στα σπίτια και πέφτουν με κοφίνια και με κάδους **μες στα πατητήρια.** Τ' ανοιχτά κατώγια των σπιτιών μυρίζουν. Βγαίνουν τα καινούργια τσίπουρα και τα πετιμέζια… **Αρχίζει η σπορά και το όργωμα στα χωράφια.**

Οκτώβριος: Πέρασαν και τα πρωτοβρόχια. Η παλιά καλαμιά έχει μαυρίσει και σαπίσει. **Τα βόδια ανασηκώνουνε παντού τ' αφράτα χώματα, που χύνονται μαλακά γύρω από τ' αλέτρι. Ο σπόρος, που θα πέσει τώρα, αυτήν την εποχή στη γη,** είναι πολύ σημαντικό πράμα, γιατί απ΄ αυτόν εξαρτάται αν θα΄ χει η αγροτική οικογένεια να φάει την επόμενη χρονιά ή αν θα πεινάσει.Τα χωράφια απλώνονται σαν βελούδο, ανεβαίνοντας ως το δάσος, κοντά στ' άγρια βελανίδια. Από κει πάλι ακούεται το τσεκούρι **που κόβει ξύλα για το χειμώνα.**

Νοέμβριος: Έχει πλακώσει πια ο χειμώνας. Έξω φυσά ο αγέρας σε μια πλάση πεθαμένη Τα γυμνά κλαδιά της λεύκας δέρνονται. Τα χλωμά φυλλαράκια σιγοτρέμουν. Οι ήχοι σβήνουν μέσα στην ερημιά. Άξαφνα ακούγεται μια τουφεκιά στα πλάγια…

Ξεκινάει το μάζεμα της ελιάς, το μάζεμα των ζώων και βγαίνουν καρποί, κάστανα, καρύδια, σταφίδες, αμύγδαλα.

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Δεκέμβριος: Παραμονή Χριστούγεννα. Σφάζονται τα γουρούνια. Μέσα στην αυλή κρέμονται, ανάποδα. Ο νοικοκύρης όρθιος σιάζει το κρέας τους. Η νοικοκυρά καθισμένη πιο πέρα, πλένει τα έντερα, μαλώνοντας τη γάτα. Έξω ακούονται οι γκάιντες, τα κάλαντα…
Γίνεται το καθάρισμα των χωραφιών από τους θάμνους, φυτεύονται κρεμμυδάκια και χορταρικά.

Αρχίζει η παραγωγή του γάλατος και τελειώνει το καθάρισμα του κρασιού για να ανοίξουν τα βαρέλια.

.....

Ως να ξεσηκώσω και τους δώδεκα μήνες, είχε περάσει η άνοιξη. Μες στ' αγέρι της αυγής, τα τριαντάφυλλα της αυλής άνοιγαν κι η μοσκοβολιά τους με μέθαγε. Έξω απ' τα παράθυρά μου τα πουλιά κελαηδούσαν, ο ήλιος έλαμπε.

Ξαναγύρισα στο μοναστήρι να ευχαριστήσω τη «Δέξα Παναγία» και να ετοιμάσω τα πράγματά μου.

(αποσπάσματα από το βιβλίο: Στρατής Δούκας, *Οδοιπόρος*, Αθήνα 1975)

ΟΜΑΔΑ Δ

(ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ)

Βάλε τις πληροφορίες που σου δίνω δίπλα στον παρακάτω πίνακα και συμπλήρωσε αυτό που σου ζητάει. Έτσι θα γνωρίσεις και συ τις πιο σημαντικές γεωργικές εργασίες που γίνονται κάθε μήνα.

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	Τι γεωργικές εργασίες γίνονται ;
	…… …… …… …… …… …… ……

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	Τι γεωργικές εργασίες γίνονται ;
	…… …… …….. ……..

ΑΝΟΙΞΗ

ΜΑΡΤΙΟΣ	Τι γεωργικές εργασίες γίνονται ;
	…… …… …….. ……..

ΑΝΟΙΞΗ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ	Τι γεωργικές εργασίες γίνονται ;
	…… …… …….. ……..

ΑΝΟΙΞΗ

ΜΑΪΟΣ	Τι γεωργικές εργασίες γίνονται ;
	…… …… …….. ……..

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

ΙΟΥΝΙΟΣ	Τι γεωργικές εργασίες γίνονται ;
	…… …… …….. ……..

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

ΙΟΥΛΙΟΣ	Τι γεωργικές εργασίες γίνονται ;
	…… …… …….. ……..

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	Τι γεωργικές εργασίες γίνονται ;
	…… …… …… …… ……

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	Τι γεωργικές εργασίες γίνονται ;
	…… …… …… …… ……

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	Τι γεωργικές εργασίες γίνονται ;
	…… …… …….. …….. ……..

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	Τι γεωργικές εργασίες γίνονται ;
	…… …… …….. …….. ……..

ΧΕΙΜΩΝΑΣ
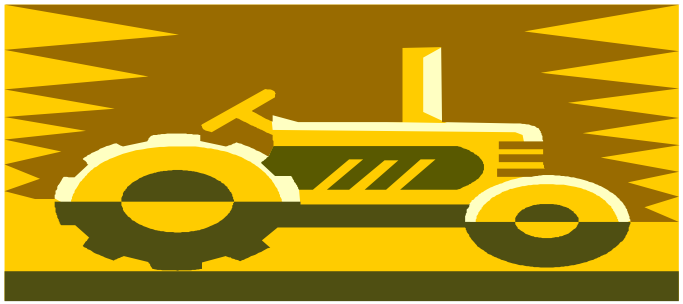
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	Τι γεωργικές εργασίες γίνονται ;
	…… …… …….. …….. …….. ……..